

Emperors and Emperresses

Emplip

Page 44

31 (19) ՀԱԿՏԵՄԲԵՐԻ

1852

卷之三

ԱՆԱՏԻ-Ը. Վարդելու խնամական մէջ խորհրդածա-
րինք կապար պատճենակ կը դառնայ Անտուուղի:

Առաջին կույտը՝ Կայութ արքայի պատճենը է:

ԱՐՄԵՆԻԱ. Դարբինի մէջ ըստում ին մը : Զօրաց պարագաներն եւ դրաշնութիւն :

ՀԻՄՄԵՐԸ ՏԵՇԻՏԻՒՆ. Ալեքսանդր :

ՔԵՐԳԻՑ. Թագավորն իր ըստում ին մը : Վահագիւն կ'երթու :

ՕԲՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՏԵՇԻՏԻՒՆ. Պատերազմի պարագաներ :

የመተዳደሪያዎች በመተዳደሪያው የሚከተሉትን ነው፡፡

ՃՆԱՑՈՒՅՆ. Եղանակիները եւ այս ավագութեան :
ԱԽԱԿԱՐԱԿԱՆԻՔ. ԱԶԳՈՒԹԻՒՆ ԱԿԱԿ. Աշրջ Ապօր-
իքնեւ. Ժամ :

Л ъ и с с ъ и

ESTATE PLANNING 39

Ա. ԽՈՅՏԵՎԸՆԻ էնց, Տ-Հայոց առևելքն մէջ հետեւեացը կը
կարդանիք: Դասպահիք մէջ եղած յաճախ ձերբա-
կալութիւններն ու խօսքայիշ՝ Աւագիւնական մասնե-
ցուրու եղաց քանի մը կողմներն եղած խռովական
սորտամիները բաւականէն տեսիլ կը ցուցցին որ
յեղափոխուկան կողմնակցութիւնն ննչափիք անփոխոչ
չափով իր ժրութիւնը կը շարունակէ: Պէսք ենք
ուրախ ըլլալ որ նոյն տեղերուն կառավարութիւնն
անբը չուտ ու դ ործունեց դիտարութիւնի հա-

արակաց հանդարսութիւնն ու կարդուորութիւնը
սիստեղ յանդուղն փորձերու աօջեւը կատանեն :
Ենք այ Փարբզի Փառը լազգրայն պէս կը կարծենք
որ անիշնանութեան կողմանցութիւնը, ոչ և բո-
ղական հասարակութեան զգածումն ու ոչ աչ եր-
պին դիրքը կը ճանապար : Համազուած ենք որ Գոյց-
ի խոր, նշանաւ և անու խոսքացի մեջ, թէ որ խոսք-
արակները ձեռքերնին պատեհութիւն ունենան,
ու անց ասքեւը կամ ետեւը մասն եւը միանակ շփոթ
ովման մը պիտի հանեն : Բայց Նշյն բնկ անոր հա-
մար՝ որ աս կողմանառութիւնն առաջ մասն մասն

անոնքներուն համացյալ զիզօթեր և միջը ընտրվելու մէջ ու իրաւունք ու հէ մարդկութեան կը նայի, ապէ կը լլայ որ անոր յարձակմանց դէմ զօբաւոր անարմներ շնուի, որպէս զի չը լլայ որ զգուշութիւն քրած զանուելով, հանգարա քաղաքացիուց շահուն վաստակար նորդ վախճանակարիչ տարականուն մեանց զի՞ ըլլուի: Հարկ է առ առ թիւն նուև մուտքեր ըլլալ որ նոյն բակ թիւնանդէ, որն որ մինչեւ միանց քաղաքային վախճանականներուն քարբնկա ուժին ցուցուց, ինքն ալ նոյն եղբայրուն փոքք եր կը կրէ: Աասն զի, ինչպէս նոյն տեղուան պաշտօնաւոր յայտուրաբուժենեն աներկրայ հասուառութեամբ կ'երեւայ, յարենի աղջութիւնն իրբեւ յատուկ դիմաւորութիւնները յառաջ առ պատրուակ աան անմիջանան թիւն ան կողման-

կիցները։ Փախստականաց առ վարժունքն անան
կատարվութեան մը նկատմամբ, որն որ շատ ակն
ածութեան միա անհաջող մասն թագավորութեան

Ղենք կինար ուրանալ որ արեւելքան խնդրոյն
Հիմակաւան Աղնաստամք յեղափոխական կողմնակցու-
թե անց շարախնչիք բաղձանքինքն ու յըրսերը կ'ապ-
հագին : Ի՞րաւ կիրքերս կրակը լուս թեամբ վասե-
ցաւ ու զոհապան պատրուակներու ծածկին տակ կը
բարքարի : Եաց մենք վաստահութեամբ ու անհրիմ-
զութեամբ կը կրկնենք որ աս անարժան յըսերը
դլուխ պիտի շլցնեն : Եոյզը կառավարութեամբ ի-
մաստութիւնը՝ կարգաւորութեան ու խաղաղու-
թեան բացեկամաց անգաւ բազմութեան հետ միա-
ցած, պանութ պիտի լուեցնէ :

— Ա Եշորակ կայուն ամսոյն 22ին պատիւրոցէն
և ուղարձան։

— Ըստոց 23ին, Աբենասցէն մինչեւ Արքաս
հզան ակրութեան երկաթուղար կողմիցէն Արմէ^ւ
աւելինկ լիւն երեւու առաջին փոքր ըլլալով, շողի-
կառք մը մինչեւ Ափրդուշակ դնաց և Մերգուշա-
կէն պահից դադառ։ Ես փորձին ներկաց կը զբա-
նուին երեւմից ու վաճառականութեան պաշտո-
նեաց պր. Պատմակարդնէր, Երկաթուղար մէկ քա-
նի վերին պաշտօնատէրներն և ուրիշ քանի մը
երածի հայութեան։

四二九

Պ.ԸՆԴ մը լսողինեւի լուր տարածած էին որ
թուշնի նաև աչանգուսին մէջ վկա կրկնայաքի նաւեր
կը պատրաստուին , իսկ Մանդուեր ծանուցած էր որ առ
լուրը սուս է : Ուչէ՛ Մանդուերն դրածը Հարամարակէ-
լով , հետեւ այլ խորհրդածութիւնը կ'ընէ : Առաջ-
դեռ բառ առ Հելլուումը խիստ ծանրակիւն է , ին-
չու որ շատ սիրով զարդարունքը կ'առ մարդութիւն-
ներ կ'առցը , որնք ներկայ յարաքերան թեամոց մէջ
խռովութիւնները շուամը կը սուրածեն : Գաղղիս
միջեւ հիմակ արեւելք խուրեւը համար զօրք
պատրաստած չէ : Առեւ կարեցի զեւքքերու համար
բաւական է իր Վազդիսի նաւատորմին հետ միա-
ցած նաւատորմին մասսաւունք թիւնը : Հանձն Օսման-

Ներկա աւելութեան բաւական գործունեոյ պաշտպա-
ռութիւն է կը մատուցանեն, անոր բարդական կամ
Նիւթեական կերպով սկսելու և. անոր անկախու-
թիւն ու եւրասական իրուանքը պաշտպանիլու,
երբ որ երկուքն ալ մերժուած պատերազմին մէջ
լիստին : Երկու մէծ աղջերը, Դարդիա և Անդրիա,
իրենց շահուն կամ պատուցն զորոց առեն գեղաքը-
աչ քերնին առած են : Բոցց որովհետեւ երկուքն ալ
իրաւանդ զօրութենինը կը ներկայացնեն, պէտք է
որ շափառորութիւն եւ ուղանառութիւն ցուցընեն :
Չափառուի անոնց կատախրութենեն, յանդգնու-
թիւն կամ յարձակամ, որնցունից առանց պատճա-
ռի աշխարհքիս խաղաղութիւնը կընայ արարիք : Ի-
րենց միջնու Հինունկ ըստածին ու ընելիքին վահճանը
մինակ նցյն խաղաղութիւնը պահէլ է, ինչու որ
մագերնին զրած են առ առեն բանի ձեմառու ըլլուլ,
որն որ մինակ կարեի ու պատռաւառ է :

— φωτιφ, Σοκοτράθηρή 20 : Λασαριακών σίνα-
ηρού, θέρινός τηριάτικος ήδη γρεβενός, ροζερό έργοντος μερ-
ηγμάτων από την παραλία της Καρπαθίου ήδη βανδής φυσικής παράστασης.
Παρότι συναντερέχει φυσική ηφεστείας και μεριμνής εργα-
τικής διαδικασίας, οριστικός τομογράφος ήδη της παραστρα-
τικής θέρινής της φύσης είναι : Παντού πάντοτε φωτιφή-
φωτιφή θέση, ήρεμη ή σταθερή, ή παντού πάντοτε φωτιφή ή σταθερή
είναι, στην αριστοφρούγγη φωτιφή θέση ή πάντοτε φωτιφή ή σταθερή
από την παραλία της Καρπαθίου ήδη βανδής φυσικής παράστασης.

— Առաջ է այս մեջ հետևեաց կը կորդացարի Արքային ամս գալիքարանի, թէ երկիրներու շարհացները (CONCESSIONS) և թէ պարզ բառուներ, շատ անգամ անանի չըտուրութեամբ Եղինիք կը հասկնի, որ մինչեւ զորքը մը գտնելը, ժամանակ աւ չէ կրնուր իրենիք զիրեանք հոգոյ, անոր համար պասերազմ այլազնինմ Աւելասեմերիք 28ին օրունց որ պատիսիներան ձեռքը մորհակ մը տրուի, որով կարենան ձրի Խընքը հաստութիւն բաց ու մորհամիները Սէդ ու Արուելլ զնուուրակուն ուորին տեսուններն ան տանի մինակ արժուոց որիս սեպեն, երբար նշյաներան տերերը որոշ զրամաց գումար կը նան նէ ցուցընել, որուն ամենին առարին շափն է Շարհանիքալ ըլլափեներան Համար 2000 ֆր. ընտանիաց կը ըստ եղու զորքաւորց Համար՝ 100 ։

— 11. Հենրիկ լուսնի մէկ թղթակիցը Գաղղեցին
հետեւալը կը դրէ : Առ անսյս 11ին ու 12ին Շ-
միկն քաղաքը հանդէս մ' ելաւ, որուն մէշտառակն
անոր ու Յաղպահը տարեգրոց մէջ անմահ պիտի
մնայ : Նսիկա Ս. Աւագոստի վեպայուն հայտնիցն
փոխազրութեան հանդէսն էր : Քաղցիացէն ու Ան-
դրդացէն եկած կարդինալներու, արքեպիսկոպոսնե-
րու, և պարունակութեան ներկայ կը գտնաէր,

որուց մէջ կաթնազիկ սուրբ հիեղեղցւոյ ծառայութեան մէջ մէտապէս արգինքը ունեցող վականագաւի Աւորդմէն կարգինալի աշ կար, որն որ փառաւոր ճառագի մը հանդիսութիւնան բարձր նշանակութիւնը բազմաւայր հաւատացնելոց բացասարեց:

፲፭፭፻፲፪

1. լուսնի : Հակոբմբերի 22: Երեկ Քինազը պիտին
պատգամանորութիւն մը գնաց և Դըմքենամենին եւ
ուստական-օսմանեան խնդրոյն նկատմամբ զիր մը
ուռաւ անոր : Այս գրութիւնը կրօն որ Անդրբայրի
մասն որդեն շատ նշանաբար ու հրաժար ու իու բո-
լուզին ինաւոր, եւ սաստիւթեամբ գում կը իու-
սի տերութեան արտօպքին գործոց ընթացքը դադ-
տուկ պահելուն վրայ : Խոյն գրութեան ստորագրող
անձնութ կը յուսան որ կառավարութիւնն աջբա-
խ բանոց բանադրութեան պետական մեծափառ Առէ-
զանին կ'օգն : Լ. Գարենան Ընդդիպի անուան
վասների մէջ ը բան ուրացաւ : Խոյն գետապնդական
գործոց գողովնութեան դարսի ըստու, անկինդու-
թեամբ կը զուցեմ թէ կը ցախիմ որ նոյն իսկ
հարկի կ'արդեւէ կառավարութեան բանած ըն-
թացքն ամբողջապէս առջևնիկ զնեն : Տէրութեան
արտօպքին զորքերը ներըն գործքերն ուրիշ ըն-
թացք մը կը պահանջնեն, որպէստեւ օտագ տէրու-
թեանց հետ խօսակիցից բոլորովին անկարեի կ'ըլ-
լար, եթէ նոյն խօսակիցութիւններն ամեն մէկը
հրապարակական վիճակն առկ ինուցին : Այսոր
բընթանչեն հօրը՝ հասարակութիւնն իրաւունք ունի
գալիքն բանած ընթացքը մէջադրելու կամ հա-
նելու : Աս զորքածութիւնն ամեն կառավարութիւնը
ու խորհրդանուցք կը հաստատուն : Այս և լիւան ինդրոցն
պալու : Կ'ըսէ, ամենուն շեմ բաշխեր ըսկըսու որ
իսուլութեան խնդիրն ու նպատէն հաւաքան ցո-
նում ըն կը ու խողանակ նույնին շար ուղիւ նախով
ու լածուս ընելու ընդու յանցուն էն նամար : Բոյց
վաստառն խաղաղութիւն մըն ալ պատերազմին ու-
սեմի գժմախառնութիւնն կը սեպէ : Անոր համար պաս-
տամարութիւնը կրնայ վատահ ըլլալ որ իրաց վեր-
ցին ծայրը հասած առնեն կառավարութիւնը միոց
շանի : Օսմանիան աէրութիւնն իր բախտին ձգելու :
(1-ընդ, 1-ընդ :)

Պր. Տէօնքամիզ, պատգամաւորութեան հերցին ընկն մէկն բառ։ Աս որուած գրութեան մէջ ըստ նուած ապդու կոսորեկը՝ ողբակի ներկայ դաշտին չեն երթար, հայա ընդհանրապէս կառավորութեան բառած քաղաքական ընթացքին։ Եղած արաւունց զինուորաբար մնար համար և որ, Ինք վայի ժողովարքը, շարունակ մմալին մէջ թող կը պատի, որ որ ուրիշ երկիրներու պատիները Օսմանեան ակրածթեան նկատեանք կառավարութեաց լրածներուն փայ միշտ լրեր կու տան։ և Կորունան ասոր պատախանեց թէ ես ստար երկիրներու լրացք մէջ առ նիւթին լուս և ոչ երկաւ ճշնաբառ բառ կարգացած եմ։ Պր. Շնչ, պատ զամանութեան ուրիշ մր., միշեցու Անդզայի պատ

յարտապիրեւը, որուք Անդ վկայի մեջ անծանօթէ
էին եւ, որիշ երկրներ թարգ անսուլիմինները ասրա-
ծուեցան: — Եւ Կայութեան պատահանեց: Կայու-
թեան պիրներուն մեծ մասն եւ զբաժ ըլլարով, շատ
կը ցաւ իմ՝ անոնց թարգանուն թիւան վկայ: Առաջու-
մական անգղիերեննեւ յունարէն, յօւնարենէն՝ գաղ-
ղիերէն, գաղցիերենէն, ալ դարձեալ անգղիերէն
թարգ և մասունդ ըլլարով, Տարդոյ թեայ նոյնին բնա-
զիրը հրատապահեցաւ աղուացաւ իթիւններն իսնացընէ:
ու Համեր: (ուժուու) Խոցը օրէնք է որ աշխանապիր
(աւա) մը չի հրատապահուիք՝ մինչև որ նախ խոր-
հրատանցըն առջին, չի լի: — Համեկ յետոյ պատա-
ման պիտի լուսն մէջն որ: Համենէ Եւ Կայութեաննեւ
թարգ ուղեց որ Անդ վկայի նաև ասորմիդը ինչ եւ իցէ
դէպքի մեջ Օսմաննեան ժողովադեսն գէմ բոնու-
թեան միջոցներ ձեռք պիտի շատնէ: Եւ Կայութեանն
հեղուական թիւացով մը ասունկ անհաւանական բա-
նի մը երկայն պատասխան տալին հրաժարեցաւ ու
պատգաման որութիւննեւ եկողնեւուն ձեռուղիները թօ-
թուուիով մէկնեցաւ:

በጀትና ተቋይ

Դամբաւ, Հակոբոսիքի 19: Բնիանտէն լըսինէն
կը ծանուցոնին թէ նախընթաց իրիկունք սղութեան
համար զարձեալ խոպանակներու գունդ մը ժայռ
գունդու և պատղիսի վէտքիրու. մէջ տէշի իսու-
վութիւն հանել ուղար մարզիկներէն՝ աշխակու-
ստակացու: Պաշտօնաւութենքրն արդէն առառութեա-
կանուի պիտակը խովարաներուն միորն իմացած
ըլլարով, կարգաւորութեան ու. հանդարսութեան
համար հարկաւոր և զած միջնունիքն ի գործ գրած
էն: Օքինաց համաճայն հրանեն մը հրատարա-
կուեցա, որ շատ անձնիք մէկունդ չժողովուին կառ-
ժապաւած էն նէ իրարմէ զատուին: ասոր վրայ քանիք
մը հոգի ու բռնուեցու: Կառավարութիւնը միութիւն
հաստատուն գրած է որ հաստիւկոց հանդարս-
թիւնը խոսկել ընդուլ, եւ եթէ անկահեմ մարդիկի
նորուն խովարանին հանել ուղեն, ազդու կերպով
զորդէ: Այսու (19ին) հասարակաց խաղաղութեան

որության գումարը կազմում է 100 մլն դոլար՝ ուղարկված է Հայաստանի կողմէ:

իրիկուն պղբեացը զնդեմ ժարիկ ժարիկ էցան ու արմեսին
ազդուանիներ եւ յանցաւոր փաթեմ լին մայրուալ-
քին Հանգաւուութիւնը խռովիչու համար : Հայու-
սութիւնը, որուն փայ քանի մզ նենդաւոր մարդին
շափակուն կերպով կը խօսին և անոյ կը զանա-
խուութեան պատճառ մը գոնել, շատերը կը խո-
րէ, վասն զի չեն զիսեր թէ հասուաշարժին
ինչ զօրութիւն ունի ան նենդաւոր ունինան գետ-
զներու համար : Կառաջարաւթիւնն որոշած է ամ-
սենա արիշ բանի կամ դործքի միա զգնել, բայց
եթէ անօր որն որ օրինաց համաձայն է : Թէ որ
կարծեալ խոպանինեան ոկիզը մ'երեւալու ըլլաց
ան առեն օրէնքն ամենայն խոռութեամբ ի գործ կը
դրուի : Ասոր համար բազմ խաղաղ քաղաքացիներ
կը յորդորենք որ վարչութեան մզ քոյլէ քոյ-
շուուինն, որովհետեւ ան խառաշխիմեամեան
առեն խռովարան ու հետաքրիւը զանաշանել
գուապին է :

Դարձեւ երաշանոյ օրադիրը կը ծանուցանէ թէ
18ին երե որ խոռութիւն եւաւ, Ցաղօրմիսաւ
Լամարմերա զօրապետները Պատուի կօնին դացնեն
ու բոլոր դիշըն անոյ քափ կեցան : Երկրորդ օրը
Պատուի պաշտօնարանն երթ ուրաւ առեն Լամարմուն
կրեն հետ գնաց, լասն զի, կը առ վերցիշեալ մա-
դիրը, ժաղժուրզը Կաւորին դէմ է ու անոր հա-
կառաջ շատ նախատեսին խոռութեր դուզեց :

— մերժության կողմէու ծառացանք թէ կուրքի պաշտօնեցի խորհուրդն Ավելասնդրիացի ու Ամենացայի քաջական 30,000 զօրաց բանակ մը գումարի լուսաւում ըստեր է : Անկրեաց որ կառավորութիւնն Մասն ծինածան կողմանցաւ թէ են մ. մ. ապէս կը կատ.

կածի, որովհետու. իրօք ալ խարիս, Հայոցան
Ազիքանդպիհա շաս մարգիկներ բանապրկուեցնն
չենուզայի բանապրկելոց մէջ, Ամերիկա խրկուող
փախստականներէն 25 հոդի կոյ: Ազեքսանդրիուց
մէջ բանուող փախստականներէն մ. կը Մանդուռոցէն
փոխուն և կած է և զըս իր իրավու ու որդւովը մէկ
աւել: Օր, Ազրէստին, որն որ 1821ին հիմնադէն
մերժուած էր, Տիմոկ Աւաշինկընի գաւհեճէն
չենուզայի ընդհանուր Տիւպասոս մեռանեցւոց:
նիշպէս յասածոց զն ծանուցած էմք, ոտկան բնէ
մանդէի կառավարութիւնը նշն Տիւպասոս մեռա
գործադրութիւնը մերժեց: Մասնաւի սոհմաննեն
ըստ քոյ և զած Սարգարէլոց քարտովը զենքով լի
գուն արկաններ ու մասնելով չենուզա րերուեցան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏԵՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Հոռոր. Հակոբի միջերի 11: Կախընթաց շաբթու
սկիզբները Կեապապաց վեհափառ. Թագաւորը Խոյէ

զա եկած էր : Խաղաւորք Համայնքի սահմաններուն
պյուղես ևս գտնուելով, միաք ուներ որ ի հիմք
Արքունական Բահանայագիւղ Կերպարաննայի երկիրները
դարձ բայց, իրեն պաշելութիւն մ' չ' են : Սովորյ
ունի առօններին օգերը գեշ ըլլալով՝ գթահանացա-
պես ու ան ճամփորդութենէն արդելցին : Այսու-
ամենայնիւ Արքայան Հայրը սիրով ընդունելով
նոյն լուսերը բնակող կրօնուորաց ընած խնամո-
հական հրաներները, որոշեց որ Հականեմբերի մէջ
օր մ' իրենց հիւր ըլլաց :

— Պապպիայի Մահմետէր պաշտոնական լրագիրը
Համեմատը կը հրատարակէ : Մինչեւ հիմայ Վեր-
մանացի, խայբայի ու Գաղղիացի թերթերուն հրա-
տարակած առաջ ու կեղծեալ լրերուն անուսուդու-
թիւնը ծանուցմաննելու յապացեցոյ : Միայն ամենա-
նոր լրերը յառաջ բերելով, կ' ըսկիմ թէ ան թա-
ւնան քաջըին քահամայակետական փախանքորդն
ուրախութիւնը, սիրեցամեքքին պատամատութիւ-
նը, ան չափազանց 30,000 քաջաքահան յանցա-
ւորներուն բանապահութիւնը, և Սրբազնն Քո-
հանոյագետին՝ Անտէ զօրապիւսին հիւտ մէկակը
Պապպիացւոց զօրոց զօրահանդէս լնելը, բարդն առ
առաջ է և Նոյնը ցուցընելն ալ աւելորդ է :

ՊՐԻՎԱԼ, Հայութքիրի Տ: ԱհՀամբառ թագահ
ազնի երեկ հետօրութեալ եաքը ժամը 11/շին Պրապան
զի զբախ ու զբուհացն եւ իր մէկալ զաւեկըներուն
հետ մէկան արդի երեւելի անձնութեարով Օսքեն-
տէ երթալու Զամբայ Ելաւ ու ժամը 5ին մաս հոն
հասու : Նոյն իրիկան հան անցընելէն եաքը, եր-
կորդ որը Ունտուն հաւարիեց :

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՊԵՏԱՆՈՒՄՊԱԼՄ, Հոկտեմբերի 10: Թը առ Հայոցին իրկանած նաև հետեւ նոյեմբերուն նոյեմբեր, կ'երեւաց որ Կաղջացաց ու Վեցդիաց ու Նաւատորմիզներ Չափոք Քալէսի շուտով պիտի մնանեն և առ ժամանելուց առջև երկամբ պիտի մնան: Դեսպան ները մեծ դործունելում են մեջ են, շարունակ առը հանգակ կը թուգանին ու կը իրկան, և մեջնին ու Աէշտի իմացային հետ աւ խորհուրդ կ'ընմն. Նզի պէս, պաշտօնէից խորհուրդն այ կրիմէ ամեն որ կը ժաղվուի: Բէջիքի փաշան, որն որ պատերազմի ժողովն անդամ է, իրիւ ուրիշանգակ Շոհիս զնաց, Խօմէր իմացային տեղեկութիւններ առնելով: Աերօյիշեալ ըազի իրը կ'ըստ թէ շատ հարուստ Յաշիկներ՝ կառավարութեան գոնութիւն ընելու համար, նիդնակամ զինուոր գրուիլ ուղարկերը քամի բնին կը հանչեն, զանոնք կը պիտեն, որու փարձը մ'ալ առաջո՞ւ պատերազմի պաշտօնարանին կը յանձնեն որ ուզածին պէս արամդրէ: Բարձրագոյն Կուռար մշկիներուն գանձեն 15 միլիոնի չափ գրամ առեր է, ասկէց զատ կ'ըստու թէ աս պարուգաներուն մէջ կառավարութիւնն ամեն մշկիներուն ընչից մատուկորարութիւնն իր ձեռքը պիտի որ առնէ և աներան տուրքը ալ առեցընելով՝ պիտի չափուած գանձ գրամ առ պատերազմի ծափքն ըստ բաւականին կարդ զնէ: Պատասխանութեան մեջ մոսօք կառավարութեան ուղիք, 2000 երկիրը ժողովաւեցաւ: Առ եւսանդը մայսի կառավարութիւնն ու մեծամեծաց զոյց չէ, հապանուեց ժողովագետն զայս: իրարանշիւր ու ձեռքին եկածը կ'ընեն, որպէս ով իր անձին ու իրեններուն համար հարեւնոց զէնք հոգալ: Մէքքէ գացոյ շատ ու խոտաւողներ իրենց ճանձէն ես գարձան, որպէս զի նիդնակամ զինուորաց մէջ մնանեն: — Տաճէաց ու շատ առ համար եւ առ 500 000 ունակութ մէ անձին:

զայց՝ “Ի՞նչ, զմեղ թողման կ ուզեն, ցանկարի Աստրդ կ բառն. անձարքի բան է... մաք պինքը առցգ. ժամանքի ու Տաշտան մէջ ինչն դնել կ արեն... Եթեալ թոշեալ եղած առենդ՝ զբուղ ով հողաց. եթե զբուղ ընդունեինը հիմակ ուր էւ ինչ, կ ըստիր... Միքայ Վարդ. պինց առենդ շնուր կրաստը երթաւ. անշատա զբեկ զարձեալ գերի կը բանեն, եւ զայց ալ կը մեղցնեն:

Ա արդ գործիքնուու ցաւեն բայց զի՞նքը կորպորացանա ,
անոնց կը նայէմ : Պահանու , պատասխանեց իրեն Ծառ
թիք , որ մեզն տեսնան սիրելի եւ . արքման մեջ քափի
մնացք : Դարձնալ կ'ըստ քեզի , ուզուհովութեամբ
հայրենիքը երթար անհարժեց ի եղև , ոյ թնօք . վուսոց -
ներ շատ կան : Բայ որ նայր ու եղացրտ պատիքի ու
պահանջ անց բարող գիտացիքն , անսարքակցու կ'ադր
չեն քեզի որ Հայ թագա , մինչեւ որ առ վովք պիտին ալ
անցիք : Ես պահ մահանդառուութիւնը ոչ մնայ եւ ոչ
ու զան պետք ես կրէլ տնձետի՞ Ա արդ . գեկեւելու
մեջիք , հաստատան բայ մ'օրոշէ , բայց վճիռ ու հաս
նեալու միջուց : Կարծեան մեր խաղաղութիւնը
պղպարել շեն ուղեր , քու ոսթիւգ ախտոր վեճը բացը-
նեալու գենց շեն ոսիրեր : Ա բայ Հայ ճանե , սիրելի
Ա արդ , երեք օրէն եացր նորեն կը ճարցրեմ : արքէն
համաձ եւ Կառունդ ու ալ խորհուրդ նայցուր :

Աս երեք օրը Ապրիլ առ դժմակ կուլոյ ու փորձն
թեհն որեր են, խոս ցուցոց ու աղեղից պրացմ: Եթ
հանգստութիւնն ու առ ձարյած վայելութիւնն են եր համե-
մասնակիեամբ հայրենաց սիրոյն: Եթո որ մայրն ու եղ-
բարբն իրեն համար որոց ու աշխարհանց մէջ կ'երեւո-
կայիր կ'ի հայրէ ու կ'ի մայրէ: Փորձն թեհն երկրորդ ու
երրորդ օրն եկած էր բայց ինը դեռ բան մ'որչած
չը: Երիշուան ջրերը ևստուան երթարով ու երեսի
վոր ի հայալը: Վասուած մէ զոյ ու շարճք կը մնագքը: ու
պատահան ու շահառէան ընթրիւն եւ բարեկանոց ու
բախութիւնն ու տրամաթեհն շփնձելու: Ամեն բան
կայէց: Եթ մասց կախէն երթարով կ'ի սպասարկուած
փորձն թեհն կ'առելլար, բայց աղօթքն ալ եւ մասնաւ
ին կը շաբաթակառելի: Եթօթագէն հայրենաց մէրն ու
երենաց զութք յօդթիւ: որոսորդի ու զօրիգի-
ալի ձայնով պայծառ գոչեց, ունի, սիրելի մար...
Քզարզը, ոն վիճակին մէջ զգեց չեմ կըտար թօղուալ-
են այ պետք է ոք ձեզ պահանջն ըրամ: Մեր հայրե-
նացը, հասաց ու կըտից համար ձեզի ձեռնուու բր-
դարմ: բազիեւէն կամ մէկանզ մենամի: Հայ հանգարա-
ու հանգիստ վայելելին նոնի տաօժէ է...: Անհիմ,
Քիորոց ու Հանձնարար, պարագա կոստոքը Համար
շաբաթակար...: Ահ, Վասուած, Վասուած, պահ-
նածի, որ կարող ը բամ պիտի գ ժուաբն անհա-
մատ ունենաց զիսնամուն ու:

Ա արդ աղքամքայ զրբացած ու մոհիթ ուրս ահ՝ Ե-
րա զարդիտ մթե ամի ընթ գնալը. Հան զվարդիթ Եւ
կաթեուուց միայն ու զանի վայ զտա, մասն զի Համա-
զառաց քիշ Տ' անհանդիս բայութ՝ չեր Երած և յո-
ւիթին այս իրիկունք շատ ու բախ ու զարդ կ' երեւոր-
ւարդին վայ ապացր կարդի սեր կը ցացցինք և. հա-
պար անզ ում որդեակ յարջովնումք կը կրկնէ. որիշ
զիշըներք շտա տեկիք ու երիցի առան Ասրդ ոյ քայլ-
ուառելով՝ իրեն Ծեր կը խոսակցէք: Բայց այս ամենուն
Ասրդ ոյ միքան տեկիք կը միաւուրեք: Ա անդիմք քննոց եր-
և այս տասն, ձեւոք պատճան զի ուսին կայ զներիք:
Անեւի Ասրդ, բայս, պիտեմ որ զմեզ յես թօն-
ցարու: Ա արդ ու զեզ խօսիւ ոք միացը յարանեւ. բայց
Լազարիթ զինոն ուրդեւը. Ա ան չէ, բայս, այսու հարդի
կայ. վայս կը խօսինք . . . զինում որդեւն որ հօս կ' ու-
նեա մասք . . .

Վարդաց պրոցուն մե պայմանի օրերը ու ստիպման առ-
եւն այ շեղմու . ամեսայն իր վայ գուման ցաւոց հայ
ուկու , զինքը ծանձեց . անոր համար մինչը ինչ գր-
եթ բիւր մանկաթեանց մեջ կը չըրշարուեր ու արքա-
ցել թէ կրնար . միջակես բիւր մերժուու : Եսաց
արձեաց լու ու արթի մինարով՝ տեսաս որ Համազարաց
ուկ ձեռքը գեղեցիկ թւոր մը բանան , մեկար յանչ
շատ ուն , երիր կը զաւցէր իրեն : Աշնակացի Ապրա-
րուէ մեզմ ապահով , երիր բնծի հետ եկուր . առնեւենիւ
ուն մը հաներ , ունակացի շառնի : Գիտաս որ երե-
աման ապօնիքը ու զրոյան մէ գալունին աւուզ մը կեցուն
դիր . երի ալ կ'աւզեն , սիրուտս չէ : Երանաւու ունին .
զուրմին տուր որ մինչեւ համոն արդ եւլ ցինք դժուզ
պաշելը գնացը մեր ուրին էք . բայց շենք կընար զեմ
նուլ բայ որդիխան սիրուր՝ որն որ մերմին ստուրի
Ալուսիքն գրել չենթուուք , վասն զի գրել շատ սի-
րու . կ'երա ոյ որ ժամանաք մը կը տեսնէ : Իւ բարիտ-
իւնը դուն զես չեն ճանաւուար . շէ բուրու բլոց , տո-
ւուր մեջ մ' ոյ չես կընար խոսի , անոր համար եկուր .
անակացի Ապրար . ես գալունին համեմէն մը զըւու ու ուսու-
րու պատարանի , բայց թւուն ու եկի Սուսանդոյ ուժու-

թիւնն ու տէրք գեղի օջախին կը լսո՞ւ։ Ըստ եւ զլարդ տառ ճամբար եղու։

“**И**звестно, что супружескую же любовь не может поддерживать

առջ պատուին մեջ Համազապապ. Բայց ու կը մաս-
ծել որ ու հասպար գէշ չլի. թէ մողի թէ քեզի ցա-
յալութեաւ եւր. Համարու.

وَمِنْ أَعْلَمِ الْأَعْلَمَةِ إِذَا مُهْكَمَتْ فِي الْأَرْضِ وَأَنْجَلَتْ فِي السَّمَاءِ

Արդ Եպոնիկ համ գեղաց: Ես այսուզագ զնարք պարապիցին մէ թէն տանելին՝ վասկին քամին անցանց և կանոց կանոց ժայռերան շինուած պատի մէ քափ բիրու, հոն տուապանին մէ տակ գանձին մէ կար, որն որ ուշքի չը ինչոր: Համազուող հուսարանը մէկի կանճարի դանակի բացուած բացուած էր շատ տափանաներէ վեր երեխն եամ, որիից դասու մը հասօն: Համազուոց ան ու բացաւ: Եւ զնարք ապահովէ: Անկից Արքուոց հիմ մէկանու բարձր բար մէ եւս եւ մասամբ բուն Հայոց երկիրը ցացրեն լուս: Անարդ գուշեց, մը հայրենիոց սահմաններն անմիտ են. զմանկը մայութը ու պիտի Հեր ու Զաքեւուց զառաները բարեկամակին ուղղուիր, կու տան քեփի հայու, խարսանին Վարդ գուա... նորէն տեհաներու խօսք չէ՛ ընէր, զման զի զետապին կ'Երեւոյ Բնիք:

Հզօր հրեանակ մի առաջնորդ ըլլաց քեզի ու պահէ
շըշը պատկանի հայրենաց և քա մերձաւուացց-
ցարի. բայ իմ կողմաննս . . . եթիւս բարով, սիրելի
. . . ու լուս ու աշումնիւր պարեւը՝ զարձաւ յամի քար-
ըլլաց ամբոցը կ'երի որ:

“ 1115. Համազարդ, Համազարդ, պատաց ցուով
Այսքան, այսուհետեւ, զըմեղ երբեք ովհափ չափանիմք. կե-
շիք, բարեկամ, մասիկ բար . . . . Պակասի Համազարդ
իրեն եթք առ նշան բառ ու պատառապէին ձայնով
զայշ. Այսքան, մօրք ու Եղբաջըդ մեր կողմանէ ոզգին
ուոր եւ զիմեզ մի մասնաբար. ”

Հայոց գլուխը կը բարձրացն յան՝ Երկու շահեա-
ուակ առջևաթեամբ իշխակ բարեկանմանը բաժնեց:

શિરેણી પ્રેરણ

Fontografie

ГУЛІЛІРІНІ - АСЫЛЫРЫНІ - СҮСІЛІРІНІ
ЗОСЕРЬІНІ

Հ. ՄՐԱՊԻՈՆ Վ. ԷՍՏԵՐԱՆ

下 11 附录 - 第 10 章

(Հայր իրկիր մը պարսելու եղանակն առնենքն առ-
քի մասեւ իրքը պիտի ը լլայ, իրեն անծանօթ եղած
ուղաւն քանիերան ուղիակ ու հմատ առաջնորդ
մը գտնել եւ որչափ որ իր առ ընարութեան մէջ
լավող է, պյառափ ալ օգտակար կը լլայ իր ճամ-
բորդութիւնը: Բառգիրքն ալ առաջնորդ մըն է,
որն որ միաբը՝ իրեն անծանօթ եղաղ լիզոփ մը
գտաւանին մէջ կը շրջեցընէ, անոր մէջ գտնաւ ան ա-
ռն մէկ տուրիկանի լը հասկըցընէն լով: Խոց ինչպէս
առն առաջնորդ իր գիտցածը հազրպիկը համար
վարձք կը պահանջէ, տանիկ ալ առ առաջնորդը
առբախէն փախաղար հատուցում մը կը ուղահնջէ,
որն որ է յարատեւ չանք: Ընթեռն ծանօթի է որ ու-
ռամ և մնաւանդ լիզու մը սորվելու առաջն ու
մէհանդեւ Համբաւոս առանձն է մասն ու Համբաւ

զարդով եթէ մեկը չունենց, առջևը
հրեշտակացին միջնորդ այ որ դնես՝ մեջտ իրավ մի-
ոց կը մնան ի կարգութեան, առանց արքունիք մը
յառաջ բերելու. և այս եմէ սորքովն իր կողմենէ ա-
մեն ջանքն ի գործ կը զնէ, բասակիրքն իր պարագին
մշջ պահած ու անոր անիրուութիւն ըստ կը լուս
ըրպար իր առաջնորդաթիւնն ազէկ միատարբեր:

Ընդհանրապես խուզըոց՝ աղջկ բատգիբոք մը
պահանջում ած ամենէն գլխաւոր պարմանն է բա-
րազայաւթիւն ու ճշգութիւն. պիտի որ ուսու-
ացը վնասած բառը մէջ նայելն ու բառզիքը
ուղելն եւնե, կարգացած չեղ մը բազմազիմ
առերս մէջն միօքը դաշտիք մը չառանալով՝
արարում չնայ, և կամ ասեի դէշ միաւ դազա-
իքարով չառարուի: Ամէ ասմէկ բացայացաւթիւն
ծզգութիւն ամէն առեն հարիաւոր էր, ևս ա-
ռաւել հիմնարան առեն՝ ոք մէկպէս ամէն լիովու-
թիւն մէջ, բայց կրնայ լսուի ամենէն առելի գող-
ջիքը էնի մէջ զրեթէ զրեթէ ուսումնական ծզգու-
թիւն կը պահանջուի: Երդ առ մէր նարասիք բա-
րարում մը զարգեցի ու զառապարանը կ'ըլլոր, ե-
թէ նախափին ճշգութեանը ու բարարութեանը

Հետո ած եւ միանգամցն ըստ նորագոյն զալափորաց
ու ազգերնաւ Հիմնական մասոր կը թուժեան
հարկաւորութեան համեմատ ձեւուած չըսպար : Ազ-
գերուու մէջ զանազան գիտութեանց միկայ եղած
ըլքոցը, հարկաւոր է որ գաղցիներէն բառդիրքն ա-
մէն մէկ գողցինեկան զիանական անուանց յատուկ
գաղցիարը յոցտեսէն զայտ՝ հայկական ճաշակավ ը-
նուած հայրէն բառեր ալ ճառակարար լով, յի-
շեալ գիտութիւնները թէ սարվանդերուն պիտա-
հակընալուն յարմաք միջոց եւ թէ այս նի-
թերուն փայ գրութերուն գրչեն դիրութիւն մը
արուի : Ըստ համար, ինչպէս մասպէիք քննիչն նոք
իրակ կրնայ աւենել, աս բառարանի մէծ արդյ ու
աշխատանք հեղինակն ըստ կարել-ցն խորշած է
ընդհանուր եւ անդրաշ իերպոգ իմաստ մը տարով
քայ նու, տառեկ նու լսելին, չանացած է ըստ կարի
կոմ՝ յատուկ բառ մը զնել կամ գոնե միջդ մէ-
նու թիւն առ եւ կամ երկուքն ալ : Ըստ համար
այ, ինչպէս զրառոր վասակոց հմուտ մարզիկ
կրնան աղէկ ըմբռնել, յիշեալ բառդիրքը շննելու-
նախան և մը առ ան ընթացքին մէջ տարդանենի
աշխատութիւն կրած է՝ ամեն մէկ գիտութեանց ու
արուեստից դժուարինաց բառերան միջդ գալա-
փարը իւրաքանչյւոր գիտութեանց գրքերուն մէրին
ու նաեւ երբեմն մանուռոր պատեսաւորաց հար-
ցըները սոսուգերու եւ հայկական լըզօքի աւանդե-
րու համար : Ամեն բային առջն անպակաս զրուած
է թէ հայրէն ու թէ առաջերէն նշնակութիւնն,
տառից՝ գիւղարութենէ փախչելու համար՝ երբեմն
մէկն աւ երբեմն մէկայը զանց առնելու :

Վարագըքին մէջ զայցին ըևն լեզուն բոլոր հասակ բառերն եւ ուստի մական բառերն ըստ մէծի մասին արքողի կը դանուին : Ասկից զար բոլոր հարկութիւն ընտանի ուներն ալ առառութեամբ պարունակութիւն : Այսպիսական անուանոց զայցուղի յօքնակիներն աղուսանողն զիւրութեան համար նշանակուած են : Եւ օրովհետեւ թէ խօսելու ու թէ գրելու համար չորդիքառը է, որ իւրաքանչիւր ածակներն մնացին մասն ունչ դրժութուիլն ու իւրաքանչիւր բայցին ինչ մնադիր աւնելի գիտութ, ուսանողին առ փափազն ալ լցողնելու համար՝ տարակութեթի ածակնաց ու բայերուն յատուկ զայցիներն ու մնացիներն իւրենց քոյ դրուած են :

Վանաւորապէս ու ասեղը կիրա ասոր ալ մօազիք
կը մնենք որ առանց երկրացելու կրնան վատահ ըլլայ-
ի բարձանցիւր գաղղթերէն բատերուն առջև գրուած
Ծնչումներուն վրայ , ինչու որ մեծարշ հեղինակն ասոր
մէջ ալ խիստ մեծ զրուցութիւն ըրած է ու խնդրու-
աակ ինաւու բառ ի բուռն վրայ ազէկի քննութիւն ընե-
րով հոգածառա հնչումն առանցուն է . իսկ ուր որ երկու-
ի երազ կրնացին հնչութել նէ , հն առաջին հնչութել
զներէն եռեւ երկրորդն ալ փակագծի մէջ նշանա-
կած է :

Առաջիկոց բառդրքին պղափկ ծալքով կամ գիր-
քով առաւելուն վսիճանն այ մասնաւորապէս կարո-
ղի ազդոց ու ազդացն ճամփորդներու դիրքատար ը-
նելու համար է։ Անկազմին գիճն է և գիրքին ար-
ծաթ։ Խոկ կաղմանածին՝ Յ Փիորին։ Եյշափ աշխա-
տուած և մշղ հան ու խիս լցուած բառդիքը մը
առանիկ առան ծախենին՝ մի միջոց պայպաշն պատա-
հեկաց յաստագիմութեան համար ունեցած անկեղծ

իմաստագութեան ու անոնց ձեռքի հրնէս Նկած ձեռն-
ուուու թիւնն ընելու հաստատ կամքեցնէս է :

Այս աս զալլիսախոս առաջնորդը կ'իրկընցընէ
իր ձեռքը թարգումեան պատահեակներուն, զանձո՞
շխարհքին ծայիկով ազցերէն մէկուն ծայիկաշա-
պարտիզին մէջ պարացընեիրու : Երանին թէ ազգին
պատահեակներն ալ ժիր մնացաց պէս՝ ժայթին մի-
ահա նոյն բնիրի պարափղին ծաղկանց անցը մշշը-
զը այլ կենազը անոնց վեասակար հրիթերը ծծելու

卷之三十一

ԱՐԵՎԻ, ՀՈՒՏԱՐԱՐԵՐԻ 29

Անդրքրամած 100 ընթացիկ թաղթեր՝	— արժ. ֆրար. չափ
Հակոբոսի 100 ընթացիկ թիվորին 113 $\frac{3}{4}$,	“ $\frac{1}{4}$ ”
Իվանոս 300 Պատիսան լիոն՝	“ “ 2 ”
Հակոբ 4 Վահան աղերքին՝	113 “ “ 1 ”
Հակոբոսի 100 պատճեն թաղթեր՝	“ “ 2 ”
Քարոշին 300 ֆրանկ՝	134 “ “ 2 ”
Քիւն 300 ու առաջախճան լիոն՝	118 “ “ 2 ”
Խարեց 300 Ֆրանկ՝	134 $\frac{1}{2}$, “ “ 2 ”
Խուճիք ու Մայն 120 ֆինար.	113 $\frac{1}{2}$, “ “ 3 ”
Խուճիք Հանս 243-103-107 գրամար. 4	12 “ ”